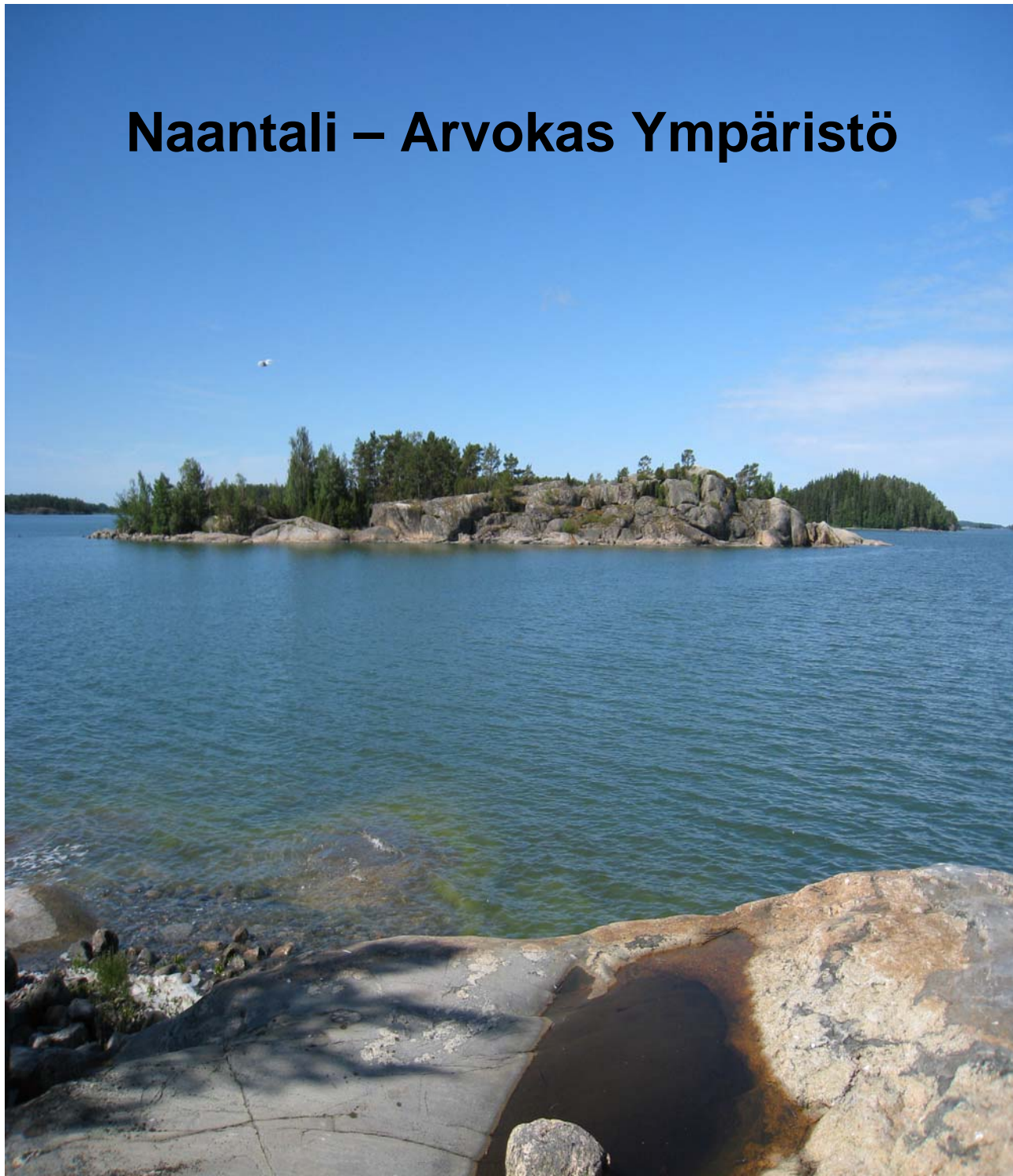

Naantali – Arvokas Ympäristö

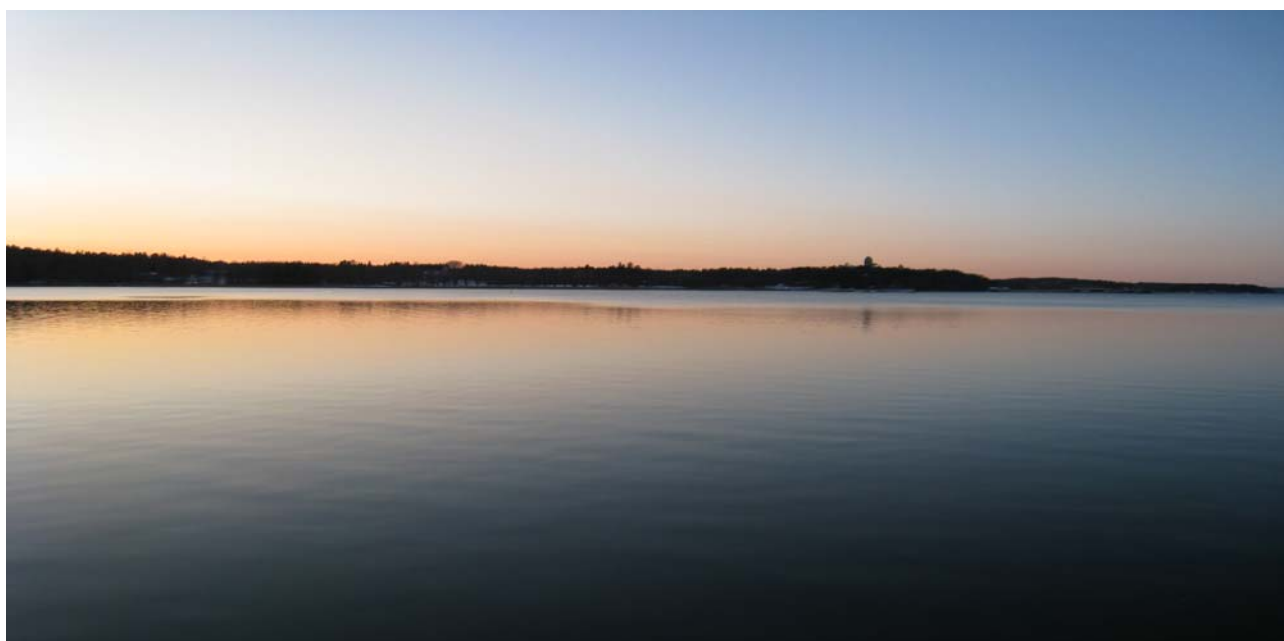
HAASTE Itämeren pelastamiseksi Naantalin kaupungin toimenpideohjelma

Hyväksytty kaupunginhallituksessa
12.4.2010 § 153

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
KATSAUS SAARISTOMEREN TILAAN	3
PISTEKUORMITUS	4
HAJAKUORMITUS	6
PILAANTUNEIDEN SEDIMENTTIEN RUOPPAUKSET	8
LAIVALIIKENNE JA VENEILY	9
SAARISTOMEREN SUOJELURAHASTON PERUSTAMINEN	10
TIETOISUUDEN LISÄÄMINEN ITÄMEREN TILASTA	11
SEURANTA JA YHTEISTYÖ	11

Itämerihaasteen ovat ottaneet vastaan:

Naantalin kaupunginhallitus 10.9.2007

Velkuan kunnanhallitus 18.2.2008

Rymättylän kunnanhallitus 6.5.2008

Naantalin kaupunkiin liittyi 1.1.2009 Merimaskun, Rymättylän ja Velkuan kunnat.

Tekstit: Marjut Taipaleenmäki ja Saira Porthén, kuvat: Saira Porthén

JOHDANTO

Meri on aina ollut tärkeä Naantalille. Luostarin ympärille kehittyneelle ja sittemmin kylpylä-, matkailu-, satama- ja teollisuuskaupungiksi kasvaneelle Naantalille meri merkitsee välittömästi ja välillisesti toimeentuloa, työtä, virkistystä ja kauneutta. Kun meri voi hyvin, voivat naantalilaiset hyvin ja vieraatkin viihtyvät.

Turun ja Helsingin kaupungit esittivät kesällä 2007 huolestuneisuutensa Itämeren tilasta ja päättivät ryhtyä monin vapaaehtoisin keinoin parantamaan Itämeren tilaa. Turku ja Helsinki haastoivat muut kunnat ja Itämeren alueella toimivat tahot yhteistyöhön Itämeren tilan parantamiseksi. Sitoumuksessa ja haasteessa esitetyillä toimenpiteillä pyritään niin vähentämään merialueelle kohdistuvaa kuormitusta kuin edistämään tietoisuuden lisääntymistä ja toimintatapamuutoksia.

Suomen hallitus on 10.2.2010 pidetyssä Itämeren huippukokouksessa sitoutunut siihen, että kaikilla toimialoilla ryhdytään tehostetuihin toimiin Saaristomerен hyvän tilan saavuttamiseksi vuoteen 2020 mennessä. Sitoumuksessa on esitetty useita tehostettuja toimia, joilla tavoite pyritään saavuttamaan.

Valtioneuvosto on 10.12.2009 hyväksynyt vesienhoitoalueiden vesienhoitosuunnitelmat. Naantali kuuluu Kokemäenjoen-Saaristomerен-Selkämerен vesienhoitoalueeseen. Suunnitelmia konkretisoidaan toimenpiteohjelmilla.

Naantalin kaupunki on ottanut haasteen vastaan ja sitoutuu toimimaan merialueen tilan kohentamiseksi. Naantalin kaupunginvaltuuston hyväksymässä strategiassa ”Tulevaisuuden Naantali – valtuustokauden 2009-2012 strategia” on yhtenä strategisena painopisteenä merialueen tilan parantaminen sisäsaaristossa. Myös valmisteilla olevassa Naantalin Saaristo-ohjelmassa on nostettu yhdeksi painopisteeksi merialueen tilan parantaminen ja esitetty siihen liittyviä toimenpiteitä.

Turun ja Helsingin haastekampanjan edellyttämänä on laadittu tämä Naantalin omista lähtökohdista tehty toimenpideohjelma. Ohjelmassa kerrotaan yleisesti kaupunkia ympäröivän merialueen tilasta ja esitetään konkreettisia toimia, lähinnä selvityksiä ja erillishankkeita, joilla kaupunki voi edistää merialueen tilan parantamista. Lakien, asetusten ja ympäristö- ym. lupien määräysten vaatimia toimia, ei erikseen ole ohjelmassa nostettu esiin. Ohjelman sisältö noudattaa haasteessa esitettyä ohjeellista sisältörunkoa. Ohjelma ei suinkaan ole kaikenkattava, vaan ohjelman toteutumista seurataan ja ohjelmaa tarkistetaan tarpeen mukaan.

Naantalin kaupunkiin liittyi 1.1.2009 Merimaskun, Rymättylän ja Velkuan kunnat. Kuntaliitoksen myötä Naantalista tuli tuhannen saaren kaupunki ja osa Saaristomerен saaristoa. Naantalin vesipinta-ala (355 km²) on suurempi kuin maa-ala (279 km²). Asukkaita Naantalissa oli vuonna 2009 noin 18 400. Kesämökkejä on noin 4100. Naantalille ei ole yhdentekevää minkälainen merialue ympäröi saaristokaupunkia, vaan merialueen tilaa seurataan ja kaikin keinoin vaikutetaan merialueen tilan kohentamiseen.

KATSAUS SAARISTOMEREN TILAAN

Saaristomerен pahin ongelma on rehevöityminen. Rehevöityminen on seurausta siitä, että vesistöön joutuu liian suuria määriä typ-

peä ja fosforia. Tärkeimmät rehevöitymisen aiheuttajat ovat hajakuormitus (maa- ja metsätalous sekä haja- ja loma-asutus), Itämereltä kulkeutuvat ravinteet, yhdyskuntien ja teollisuuden jätevedet sekä kalankasvatuksen ravinteet. Rehevöitymisen näkyviä merkkeinä ovat esimerkiksi leväkukinnat, limoittuneet rannat ja samea vesi. Maalta ja ilmasta peräisin olevan kuormituksen lisäksi meriveteen vapautuu fosforia niin sanotun sisäisen kuormituksen kautta, jolloin pohjassa sedimentteihin sitoutunut fosfori liukenee veteen ja on ravinteena eliöstön käytettävissä ja kiihdyttää mm. levien kasvua.

Pitkäjänteisellä vesiensuojelutyöllä on kuormitusta pystytty vuosikymmenten kuluessa vähentämään. Parhaita tuloksia on saatu teollisuuden ja yhdyskuntien jätevesien käsittelyssä. Lähes kaikkien taajamien jätevedet on käsitelty puhdistamoissa jo 1980-luvun puolivälistä lähtien. Yhdyskunnat ovat onnistuneet vähentämään merkittävästi erityisesti fosforipäästöjä Maa- ja metsätalouden sekä haja-asutuksen päästöjen vähentäminen on ollut huomattavasti vaikeampaa ja hitaampaa. Maatalouden kuormitus on luonteeltaan tyypillistä hajakuormitusta, jonka vaihteluihin myös säätekijöillä on vaikutus. Ilmastonmuutoksen myötä rankkasateet ja talviaikaiset vesisateet lisääntyvät ja maa voi pysyä sulana lähes koko talven. Nämä seikat lisäävät maaperän eroosiota ja liukoisten ravinteiden huuhtoutumista ja muodostavat lisähaasteen maatalouden vesiensuojelulle. Lisäksi vesistöjä kuormittaa Saaristomerellä kalankasvatus, jonka vaikutus alueellisesti ja paikallisesti voi olla merkittävä.

Saaristomeri on viimeisten vuosikymmenten aikana selvästi rehevöitynyt. Keskinen Saaristomeri, johon Naantali kuuluu, on pääosin lievästi rehevää ja koillisosassa rehevää. Rantojen rihmalevät ovat lisääntyneet selvästi, rannat ja pohjat ovat liettyneet ja mm. kalanpyydykset likaantuvat nykyisin voimakkaasti.

Rehevöitymisen pysäyttäminen ja merialueen tilan parantaminen edellyttää ravinnekuormituksen edelleen vähentämistä kaikista lähteis-

tä. Erityisesti maatalouden ja haja-asutuksen aiheuttaman kuormituksen vähentäminen on tärkeää.

Rehevöitymisen lisäksi Saaristomerta ja ihmisten terveyttä uhkaavat ympäristömyrkyt ja muut haitalliset aineet. Näitä voi joutua meren monista eri lähteistä, kuten yhdyskuntien ja teollisuuden jäädytys- ja jätevesistä, torjunta-aineista, lääkeaineista, liikenteestä ja laskeumana ilmasta. Myös meren pohjasedimentteihin on varastoitunut aiemman kuormituksen seurauksena haitallisia aineita, jotka voivat esimerkiksi ruoppausten yhteydessä lähteä liikkeelle ja päätyä ravintoketjuihin.

PISTEKUORMITUS

Jätevedenpuhdistus, viemäriverkosto ja hulevedet

Pistekuormitus Saaristomerellä on vähentynyt tehokkaan jätevedenpuhdistuksen myötä. Suurimmat pistekuormituslähteet Naantalin alueella ovat suuret teollisuuslaitokset, kunnalliset jätevedenpuhdistamot sekä kalankasvattamot. Teollisuuslaitoksilla, jätevedenpuhdistamoilla ja kalankasvattamoilla on voimassaolevat ympäristöluvut, joissa on annettu jätevesien puhdistamista koskevia määräyksiä ja laitokset toimivat lupamääräysten edellyttämällä tavalla. Laitosten vesistövaikutuksia tarkkaillaan erikseen hyväksytyllä tavalla.

Naantalın kaupungin jätevedet on aiemmin johdettu Raision kaupungin jätevedenpuhdistamolle, mutta marraskuun 2009 alusta alkaen Naantalın jätevedet on johdettu Turun Seudun puhdistamo Oy:n Kakolanmäen jätevedenpuhdistamoon Turkuun. Myös Merimaskun jätevedet johdetaan Naantalın viemäriverkkoon ja edelleen Kakolanmäen puhdistamoon.

Rymättylässä on käytössä oma puhdistamo. Puhdistamo on toiminut vuodesta 1988. Puhdistamo on mitoitettu 1200 asukkaalle. Jätevesien purkupaikka on meressä Kirkkosalmen suulla Kuivakarın aukolla. Puhdistamolla on Lounais-Suomen ympäristökeskuksen vuonna 2001 antama ympäristölupapäätös, jonka lupamääräysten tarkistamiseksi tulee jättää uusi lupahakemus vuoden 2010 loppuun mennessä. Jäteveden puhdistusta on tulevaisuudessa parannettava uusien vaatimusten mukaiseksi. Jäteveden puhdistuksen vaihtoehtoja ovat: nykyisen puhdistamon saneeraaminen, uuden puhdistamon rakentaminen pelkästään yhdyskunnan jätevesille tai myös Boyfood Oy:n kalanjalostuslaitoksen jätevesille sekä siirtoviemärin rakentaminen Merimaskuun ja vesien johtaminen edelleen Kakolanmäen puhdistamoon.

Velkuan Teersalossa on jätevedenpuhdistamo, jonne johdetaan Teersalon alueen jätevedet. Puhdistamo toimii Lounais-Suomen ympäristökeskuksen vuonna 1995 antaman lausunnon nojalla. Jos asukkaiden määrä vastaisuudessa ylittää 100 asukasta tai puhdistamolle johdetaan sitä vastaava kuormitus, tulee puhdistamolle hakea ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa.

Naantalın kaupunki on teettänyt konsultilla selvitykset, joiden tavoitteena oli kartoittaa Rymättylän ja Velkuan vesihuollon nykytila ja laatia sen perusteella toimenpideaikataulu tarvittaville toimenpiteille. Rymättylän osalta pääpaino suunnittelutyössä kohdistui viemäriverkoston ja jätevedenkäsittelyn nykytilan selvittämiseen ja toimenpide-ehdotuksiin. Velkualla kartoitettiin koko vesihuollon nykytila ja laadittiin sen perusteella toimenpide-ehdotukset ja toteutusaikataulu. Esitetyillä

toimenpiteillä parannetaan verkoston ja puhdistamojen kuntoa ja toimintavarmuutta sekä poistetaan käyttöön liittyviä riskejä. Näillä toimenpiteillä on myös vesiensuojelun kannalta suuri merkitys.

Hulevesien mukana huuhtoutuu huomattavia määriä ravinteita ja epäpuhtauksia vesistöihin. Pinnoitettujen taajama-alueiden lisääntyessä hulevesien määrä kasvaa. Ilmasto-olojen muutosten ennakoidaan lisäävän sään ääri-ilmiöitä, kuten rankkasateita ja myrskyjä. Rakennetuilla alueilla hulevesien hallinta mm. rankkasateiden vuoksi edellyttää järjestelmien uudelleen arviointia, mitoittamista ja rakentamista.

Esitettyjen toimenpiteiden edellytyksenä on kuitenkin rahoituksen järjestäminen niin kaupungin budjetoinnissa kuin valtion avustustenkin muodossa.

Toimenpiteet

- Toteutetaan Rymättylän ja Velkuan vesihuollon selvityksissä esitettyjä ja hyväksytyjä toimenpiteitä annettujen määrärahojen puitteissa. Toimenpiteet kohdentuvat pääosin vuosille 2010-2013.
- Vuoden 2010 aikana selvitetään Rymättylän alueen jätevedenpuhdistuksen vaihtoehdot, niiden kustannukset ja toteutusaikataulu.

- Selvitetään viemäriverkostojen kuntoa ja saneerataan verkostot kuntokartoituksen perusteella laadittavan ohjelman perusteella. Ehkäistään puhdistamoille pääseviä vuoto- ja hulevesiä, jotka haittaavat prosessia. Hulevedet tulisi erillisviemäröinnillä erottaa jätevesistä.
- Naantalin kaupunginhallitus on joulukuussa 2009 vahvistanut päivitetyn vesihuollon toiminta-alueen. Paraikaa laaditaan vesihuollon kehittämissuunnitelmaa, joka kattaa koko kaupungin alueen. Kehittämissuunnitelmassa otetaan kantaa vesi- ja viemäriverkoston laajentumisalueisiin aikatauluineen.
- Strategisella yleiskaavalla otettaneen kantaa vesihuollon järjestämisen edullisuusvyöhykkeisiin kehittämistoimenpiteitä varten piste- ja hajakuormituksen vähentämiseksi pitkällä aikavälillä.
- Parannetaan Rymättylän ja Merimaskun alueen verkostoja siten, että vesiosuuskunta-asiakkaita voidaan jatkossa ottaa runkolinjaan kiinni ja hyväksyä vesiosuuskuntien toiminta-alueet.
- Hulevesien käsittelyyn ja johtamiseen liittyviä ratkaisuja selvitetään suunnitelun ja rakentamisen yhteydessä.

HAJAKUORMITUS

Hajakuormituksen merkittävin vaikutus on vesistöjen rehevöityminen. Suurimmat hajakuormittajat ovat maa- ja metsätalous sekä haja- ja loma-asutus. Hajakuormituksen vähentäminen edellyttää laajaa yhteistyötä ja aktiivista osallistumista yhteistyö- ja kehittämishankkeisiin.

Maatalous

Maatalouden hajakuormitus muodostuu pelloilta peräisin olevasta, vesistöihin huuhtou-

tuvasta kiintoaineksesta ja ravinteista. Maatalouden hajakuormitukseen voidaan vaikuttaa esimerkiksi lannoituksen täsmentämisellä, kevennetyillä muokkausmenetelmillä, viherkesannoinnilla, torjunta-aineiden käytön vähentämisellä, salaojituksella, säätösalaajituksella, kalkkisuodinojituksella, laskeutusaltaila sekä kosteikoilla, suojakaistoilla ja suoja-
vyöhykkeillä. Keskeinen työkalu maatalouden vesistökuormituksen vähentämisessä on maatalouden ympäristötukijärjestelmä, joka on viljelijöille vapaaehtoista.

Suuret eläinsuojat kuuluvat ympäristöluvituksen piiriin. Luvissa annetaan määräyksiä mm. laiduntamisesta sekä lannan varastoinnista ja levityksestä.

Valtioneuvoston asetus maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta säättää mm. lannan varastoinnista, levityksestä ja patteroinnista. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo, että toiminta on nitraattiasetuksen mukaista.

Toimenpiteet

- Merimasku, Rymättylä ja Velkua ovat olleet mukana vuosina 2008-2009 toteutetussa esiselvityshankkeessa, jossa selvitettiin mm. viljelijöiden kiinnostusta vesiensuojelutoimenpiteisiin esimerkiksi kosteikkojen ja suoja-
vyöhykkeiden perustamiseen. Esiselvityshankkeessa esille tulleet potentiaaliset vesisuojelukohteet ovat perustana maanomistajille suunnatulle tar-

vekohtaiselle neuvontatyölle – ”Tasapainoa luontoon – Balans i naturen” hankkeelle. Hanke toteutetaan vuosina 2010- 2012.

- Naantali selvittää mahdollisuuksia Varsinais-Suomessa käynnissä olevan TEHO-hankkeen kaltaisen tilakohtaisen neuvonnan aloittamiseen kunnan alueella.
- Kaupungin omistamia peltoalueita vuokrataan jatkossa vain ympäristökijärjestelmään sitoutuneille viljelijöille.
- Valittujen laskuojien vedenlaatua ryhdytään selvittämään kertaluontoisin ja/tai jatkuvatoimisin mittauksin esimerkiksi kaupungin omistamien peltojen valta-ojista.

Haja- ja loma-asutus

Naantalın kaupungin asukkaista noin 2900 asuu keskitetyn viemäröinnin ulkopuolella. Vapaa-ajan asuntoja on noin 4100, joista suurin osa on viemäriverkoston ulkopuolella. Kunnallista viemärointiä laajennetaan asema-kaavojen toteuttamisen myötä, mutta harvaan asutuilla alueilla jätevedet käsitellään hyväksytyillä kiinteistökohtaisilla menetelmillä.

Valtioneuvoston hajajätevesiasetuksen tarkoituksena on vahvistaa valtakunnallisia vesien-suojelun tavoitteita vähentämällä talousjäte-

vesien päästöjä ja näin myös ehkäisemällä ympäristön pilaantumista.

Toimenpiteet

- Naantalın kaupunki osallistuu KIRSTU-hankkeeseen, jossa taloudellisesti tuetaan asiantuntevaa suunnittelua kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien parantamiseksi ja kullekin kiinteistölle parhaiten soveltuvan järjestelmän valitsemiseksi. Hankkeessa mukana ovat Naantalın ja Länsi-Turunmaan kaupungit, kestävän kehityksen ja energia-asioiden palvelukeskus VALONIA sekä Varsinais-Suomen ELY-keskus. Hanke toteutetaan vuosina 2010-2011.
- Naantalın kaupunki osallistuu Suomen (pääpartnerina Turun ammattikorkeakoulu) ja Viron yhteistyönä toteutettavaan MINWA-hankkeeseen, jonka tavoitteena on 1) pinta- ja pohjavesien laadun parantaminen vähentämällä jätevesikuormitusta haja-asutusalueilla 2) lisätä ja tehostaa haja-asutusalueen jätevesiin liittyvää tutkimusta ja neuvontaa 3) jätevesien käsittelymenetelmien rakentamisen, käytön, ylläpidon ja huollon tason kohottaminen. Hanke toteutetaan vuosina 2010-2012.
- Vauhditetaan koulutuksen, tiedotuksen ja ohjauksen avulla haja-asutuksen jätevesien käsittelyn tehostamista niin, että kiinteistöjen talousjätevesien puhdistuksesta annetun asetuksen vaatimukset saavutetaan vuoteen 2014 mennessä. Erilaisten tapahtumien yhteydessä, kunnan kotisivuilla, tiedotuslehdissä jne. annetaan neuvontaa ja ohjausta jätevesien käsittelystä.
- Edistetään vesiosuuskuntien perustamista ja kiinteistöjen niihin liittymistä sekä tulevaisuudessa luodaan edellytykset osuuskuntien liittymiseksi kunnan vesihuoltolaitoksen verkostoihin.

- Hyväksytään osuuskuntien toiminta-alueet osuuskuntien kuulemisen jälkeen.
- Laaditaan koko kaupungin kattavat uudet ympäristönsuojelumääräykset, joissa annetaan määräyksiä mm. jätevesien johtamisesta ja käsittelystä sekä käsittelyjärjestelmien sijoittamisesta ja suojaetäisyyksistä.
- Määritellään periaatteet haja-asutuksen ja rantojen rakentamisen ohjaamiseen mm. rakennusjärjestyksen uusimisella.

Järvet

Järvien valuma-alueilla tapahtuvilla toiminoilla, maa- ja metsätalouden harjoittamisella sekä haja- ja loma-asutuksella on vaikutusta järviä ja jokien tilaan.

Naantalin alueella on parikymmentä järveä. Suurimmat järvet ovat Rymättylän Kirkkojärvi, Riittiönjärvi, Riiaistenjärvi, Leikkistenjärvi, Merimaskun Taattistenjärvi ja Naantalin Luolalanjärvi. Järvien laskujoet/-ojat laskevat mereen. Järvien kunnolla on suuri merkitys järviänsä lisäksi sen alapuolella sijaitsevien vesistöalueiden vedenlaadulle ja virkistyskäytölle. Tämän takia on tärkeää, että vesistöjen tilaa seurataan, huonokuntoisia järviä tarvittaessa kunnostetaan ja järvien valuma-alueiden kuormitusta pienennetään.

Riiaistenjärveltä, Kirkkojärveltä, Taattistenjärveltä ja Luolalanjärveltä on tehty useita perusselvityksiä, joissa järvien tilaa, kasvillisuutta ja kalastoa sekä kunnostusmahdollisuuksia on selvitetty.

Pahoin rehevöityneitä Riiaistenjärveä ja Kirkkojärveä on kunnostettu Länsi-Suomen ympäristölupaviraston päätösten mukaisesti kemikaalikäsittelyn avulla (alumiinikloridilla saostetaan alusveden fosforia liukenemattomaan muotoon), ruoppaamalla sekä tehokalastuksella ja petokalojen istutuksella.

Taattistenjärvi on aikoinaan tunnettu kirkasvetisyydestään, mutta valuma-alueen tehovilljely, karjatalous ja turkistarhat kuormittivat järveä ja järvi rehevöityi. Järven kunnostustoimet aloitettiin 1970-luvulla alusveden pumppauksen avulla. Kunnostusta on jatkettu ilmastuksella ja kemikaalikäsittelyllä sekä tehokalastuksella ja kalojen istutuksella.

Myös Luolalanjärvi on pahoin rehevöitynyt. Järvellä on tehty tehokalastuksia ja istutettu petokaloja.

Toimenpiteet

- Selvitetään Naantalin alueen järvien tila, jonka perusteella laaditaan järvien kunnostusohjelma toimenpiteineen.
- Kohdennetaan mm. jätevesineuvontaa ensisijaisesti valuma-alueiden ja ranta-alueiden kiinteistöille.
- Valittujen järvien laskuojien vedenlaatua ryhdytään seuraamaan kertaluonteisesti ja/tai jatkuvatoimisin mittauksin.

PILAANTUNEIDEN SEDIMENTTIEN RUOPPAUKSET

Merialueen pohjasedimentit ovat paikoin pilaantuneet teollisen toiminnan seurauksena. Viime vuosina haitallisimmiksi ja yleisiksi pilaantumista aiheuttaviksi yhdisteiksi ovat osoittautuneet orgaaniset tinayhdisteet, etenkin tributyyliini (TBT). TBT-maaleja on

käytetty alusten rungoissa vesieliöiden kiinnittymisen estoaineena. Lisäksi orgaanisia tinayhdisteitä on käytetty esimerkiksi massa- ja paperiteollisuudessa sekä kalankasvattamoilla. Maailmanlaajuinen, orgaanisia tinayhdisteitä sisältävien maalien käyttökielto kaikissa aluksissa, on ollut voimassa vuodesta 2008 lähtien. Meren pohjan maa-ainekseen kiinnittyneet orgaaniset tinayhdisteet voivat vapautua mm. ruoppausten yhteydessä.

Naantalın sataman meriläjäytysalue on peitetty puhtailla massoilla, joten alueelle aikojen saatossa läjitetyt pilaantuneet massat eivät enää pääse kulkuetumaan virtausten mukana eivätkä näin ollen leviä laajemmalle meren pohjassa

Toimenpiteet

- Lounais-Suomen ympäristökeskus yhdessä Turun Korjaustelakka Oy:n ja Naantalın kaupungin kanssa toteuttivat vuonna 2009 yhteishankkeen, jossa selvitettiin korjaustelakan ja Naantalın edustan merialueella orgaanisilla tinayhdisteillä pilaantuneen pohjan laajuus ja pilaantuneen sedimentin määrä laajalla näytteenotolla. Lisäksi hankkeessa arvioitiin eri mahdollisuuksia pilaantuneen sedimentin käsittelyyn. Tämän selvityksen kaltaisia hankkeita ei Suomessa ole tässä laajuudessa aiemmin tehty ja selvityksen tuloksilla odotetaan olevan erityisen suuri apu tulevia mahdollisia kunnostusruoppauksia suunniteltaessa.
- Suomen Satamaliiton raportti "Tarpeet ja menettelytavat ruoppausmassojen yhteissijoituspaikkojen perustamiseksi" julkaistiin syksyllä 2009. Työllä Satamaliitto on osaltaan pyrkinyt vastaamaan Itämeren haastekampanjaan. Raportissa esitetyn mukaisesti Naantali ja Turku pyrkivät etsimään ja perustamaan yhteissijoituspaikan ruoppausmassoille.

- Informoidaan ranta-asukkaita rantojen ruoppauksen ja läjityksen ilmoitusmenettelystä ja toimenpiteiden asianmukaisesta suorittamisesta.

LAIVALIIKENNE JA VENEILY

Naantaliin liikennöi myös suuria öljy- ja kemikaalialuksia. Utö-Naantali väylän syventäminen ja Moton matalan ruoppaus parantavat Saaristomerén ja Naantalın sataman laivaturvallisuutta, mutta toisaalta myös mahdollistavat entistä suurempien alusten liikennöinnin Saaristomerellä. Liikenteen ja aluskoon kasvu on eräs onnettomuusriskiä lisäävä tekijä. Saaristomerén matalat rannikot ja saaristot ovat vaativa navigointiympäristö, mikä omalta osaltaan lisää onnettomuuksien ja vaaratilanteiden riskiä. Oleellinen osa onnettomuuksiin varautumista on harjoitella tilanteita ja vahvistaa eri tahojen välistä yhteistyötä.

Kesän 2008 aikana Naantalın alueen venesatamat ja telakat kartoitettiin ja satamiin tehtiin tarkastuskäynnit. Selvityksen piiriin kuuluivat kaikki tiedossa olevat yli 20 venepaikan satamat. Kohteita oli yhteensä 34 kpl.

Naantalın kaupungilla on merkittävä osa kunnan alueelle olevista venepaikoista. Seitsemässä venesatamassa on yhteensä 1300 venepaikkaa, vierasvenesatama sekä kahdeksan septitankkien tyhjennysasemaa.

Naantalın satama on varustettu laitteilla, jotka mahdollistavat laivojen jätevesitankkien tyhjentämisen puhdistamolle johdettavaksi.

Toimenpiteet

- Naantalien kaupungin ympäristöviraston henkilökunta on osallistunut vuonna 2009 WWF:n Naantalissa järjestämään öljyntorjuntajoukkojen koulutukseen ja koulutetut henkilöt ovat sovitulla tavalla käytettävissä öljyönnettomuuden sattuessa.
- Parannetaan aluepelastuslaitosten ja muiden viranomaisten sekä Naantalien satamassa sijaitsevien yritysten toimintavalmiuksia öljy- ja kemikaalionnettomuuksien varalta. Naantalien kaupunki, Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos, Varsinais-Suomen ELY-keskus ja Naantalien satamassa ja sen ympäristössä toimivat teollisuus- ja energiantuotantolaitokset ovat yhteistyössä käynnistäneet projektin, jossa kartoitetaan alueen riskikohteet sekä Naantalien öljyntorjuntavalmiudet ja laaditaan suunnitelma onnettomuuksien varalle.
- Naantali osallistui vuonna 2009 hankkeeseen, jossa Turun seudun kunnat laativat venesatamien ja telakoiden pitäjille ympäristöohjekirjasen. Ohjeessa kiinnitetään huomiota jätteiden käsittelyn lisäksi maaperän puhtauteen, ruoppaamiseen ja ongelmajätteiden käsittelyyn, joilla kaikilla voi olla vaikutusta satamaa ympäröivän vesialueen tilaan. Kirjanen on jaettu venesatamien ja telakoiden pitäjille. Venesatamien ja telakoiden tarkastusten yhteydessä käydään aina läpi myös ympäristöasioiden huomioon ottaminen toiminnassa.
- Lisätään venesatamien pitäjille suunnattua tiedottamista jätehuollon asianmukaisesta järjestämisestä ja kehitetään yhdessä satamien ja jätehuolto-organisaatioiden kanssa satamien jätehuoltoa.

- Veneilyn jätevesipäästöjen vähentämiseksi pyritään kunnan alueelle saamaan lisää septitankkien tyhjennyspisteitä yksityisiin satamiin.
- Kaupunki selvittää mahdollisuutensa vaikuttaa laivaliikenteen virtausten aiheuttaman rantojen eroosion torjuntaan.

SAARISTOMEREN SUOJELURAHASTON PERUSTAMINEN

Itämeri-haasteessa Turku ja Helsinki päättivät perustaa Saaristomeren Suojelurahaston Centrum Balticum –säätiön yhteyteen. Rahaston tavoitteena on tukea konkreettisia Saaristomeren vesiensuojelutoimia ja vesiensuojeluun liittyvää tutkimusta. Sitä rahoittavat pääosin yritykset, erilaiset organisaatiot ja yksityishenkilöt, joille Saaristomeren on tärkeä.

Toimenpiteet

- Naantalien kaupunki osallistui vuonna 2008 taloudellisella tuella Saaristomeren Suojelurahaston perustamiseen.
- Naantalien Musiikkijuhlien konsertteihin on ollut vuosina 2008 ja 2009 mahdollista hankkia myös erityinen Saaristomerenlippu, joka on 2 euroa normaalihintaista lippua kalliimpi. Jokaisen Saaristomerenlipun hinnasta tilitetään 2 euroa lyhentämättömänä Saa-

ristomeren Suojelurahastolle käytettäväksi Saaristomerен suojelutoimenpiteiden rahoitukseen. Tämä käytäntö jatkuu myös vuoden 2010 musiikki-juhilla.

TIETOISUUDEN LISÄÄMINEN ITÄMEREN TILASTA

Ympäristötietoisuuden kasvun myötä vastuu ympäristöstä lisääntyy. Tiedottamisella lisätään kuntalaisten tietoisuutta omien toimenpiteiden vaikutuksesta lähiympäristöön.

Itämeren suojelun tulee ulottua kaikenikäisiin. Jo päiväkodeissa voidaan toteuttaa esimerkiksi Vihreä Lippu –ohjelmaa ja siten osallistua vesien suojeluun.

Toimenpiteet

- Erilaisten käynnissä olevien hankkeiden aikana kuntalaisille kerrotaan hankkeista paikallislehtien ja kunnan kotisivujen välityksellä ja aktivoidaan kuntalaisia osallistumaan.
- Järjestetään teematilaisuuksia.
- Kunnan kotisivujen ja paikallislehtien välityksellä sekä erilaisten tapahtumien yhteydessä kerrotaan Itämeren tilaan ja kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksiin liittyvistä asioista.
- Aktivoidaan Naantalın kouluja oma-toimiseen vesiensuojelutyöhön ja osallistumaan Itämerihaasteeseen.
- Aktivoidaan kouluja ja päiväkoteja toteuttamaan Vihreä Lippu –ohjelmaa.

SEURANTA JA YHTEISTYÖ

Ohjelman toteutumista seurataan, ja ohjelmaa tarkistetaan tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kahden vuoden välein.

Tehtyjen toimenpiteiden vesistövaikutuksia seurataan merialueen tarkkailutkimusten perusteella. Tarkkailuja tehdään mm. ympäristö- ja vesilupien lupamääräysten täyttämiseksi velvoitetarkkailuna, yleisenä vesistön tilan seurantana sekä virkistyskäytön turvaamiseksi. Saaristomerellä, Naantalın alueella on yli sata erilaista merialueen tilan seurantapistettä, joita eri tahot pitävät yllä. Kaupunki on valinnut omaan systemaattiseen seurantaan noin 20 pistettä. Näistä pisteistä on olemassa tietoa pitkältä aikaväliltä ja ne sijaitsevat alueellisesti kattavasti. Seurannan perusteella harkitaan toimenpiteiden kohdistamista alueille, joilla niillä on eniten vaikutusta.

Ohjelman toteuttaminen edellyttää kaupungin eri toimijoiden tiivistä yhteistyötä ja asiantuntemusta sekä sitoutumista meren tilan parantamiseen.